

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1

- ❑ Χατζηκωνσταντίνου Κ., Χ. Αποστολίδης, Μ. Σαρηγιαννίδης, Θεμελιώδεις Έννοιες στο Διεθνές Δημόσιο Δίκαιο (2η έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα, 2014)
- ❑ Ρούκουνας Εμμ., Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (5η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2025)
- ❑ Αντωνόπουλος Κ., Μαγλιβέρας Κ. (επιμ.), Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας (4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη 2022)
- ❑ Shaw M., International Law (9th edition, Cambridge University Press 2021)
- ❑ Crawford J., Brownlie's Principles of Public International Law (9th edition, Oxford University Press 2019)
- ❑ Evans M. (eds.), International Law (6th edition, Oxford University Press 2024)
- ❑ Decaux E., De Frouville O., Droit International Public (14e édition, Dalloz 2025)
- ❑ Dupuy P-M, Kerbrat Y., Droit International Public (17e édition, Dalloz 2024)
- ❑ Blin O., Droit International Public Général (3e édition, Bruylant 2022)

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2

- Εφαρμοστέοι κανόνες: Όσον αφορά τις Διεθνείς Συμβάσεις, εθελούσια υπαγωγή των κρατών σε αυτές και τους κανόνες τους.
- Δικαιοδοτικά όργανα: Συνήθως, εθελούσια υπαγωγή σε αυτά για την επίλυση ζητημάτων και τη νομική ερμηνεία των εφαρμοστέων κανόνων σε πρώτο και τελευταίο ταυτόχρονα βαθμό.
- Διπλωματική επίλυση των προβλημάτων και των εντάσεων μεταξύ των κρατών.
 - Διαπραγμάτευση: Χαρακτηριστικό της η παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων.
 - Μεσολάβηση: Συνεπάγεται την εμπλοκή ενός τρίτου αμερόληπτου μέρους, χωρίς ωστόσο οι προτάσεις του να παράγουν έννομα αποτελέσματα.
 - Έρευνα: Συνεπάγεται τη συγκρότηση μιας αμερόληπτης εξεταστικής επιτροπής για κάποιο θέμα, χωρίς ωστόσο η σχετική της έκθεση να παράγει έννομα αποτελέσματα.
- Ζητήματα πρακτικής εφαρμογής και επιβολής των κανόνων του, ιδίως έναντι των ισχυρών κρατών → George Bush Jr: «Διεθνές Δίκαιο; Μάλλον πρέπει να τηλεφωνήσω στο δικηγόρο μου. Δε με ενημέρωσε για αυτό».
- Αυξημένος ρόλος των εθιμικών κανόνων.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ – ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΕΕ

3

- **Διεθνές Δίκαιο:** Αποτελείται από το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις έννομες σχέσεις που εκτείνονται πέρα από τη γεωγραφική επικράτεια ενός και μόνο κράτους. Διακρίνεται στις εξής υποκατηγορίες:
 - ▣ Δημόσιο Διεθνές: Αποτελείται από το σύνολο των κανόνων που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ κρατών. Οι παραπάνω κανόνες είτε είναι εθιμικοί, είτε ενσωματώνονται σε συμφωνίες μεταξύ κυρίαρχων κρατών.
 - ▣ Ιδιωτικό Διεθνές: Αποτελείται από το σύνολο των κανόνων που καθορίζουν οι κανόνες ποίου κράτους θα εφαρμοστούν για τη ρύθμιση μιας έννομης σχέσης η οποία συνδέεται με περισσότερα από ένα κράτη.
- **Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης:** Αποτελείται από το σύνολο των κανόνων που είτε εμπεριέχονται στις ιδρυτικές συνθήκες που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρωτογενείς κανόνες), είτε παράγονται από τα ενωσιακά όργανα βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης των πρωτογενών ενωσιακών κανόνων (παράγωγοι κανόνες).

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

4

- ❑ **Το Κράτος:** Αποτελεί το κύριο υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου, για πολλούς αιώνες μάλιστα θεωρούταν το μόνο υποκείμενο των κανόνων του. Αποτελεί πρωτότυπο υποκείμενο του Διεθνούς Δικαίου.
- ❑ **Οι Διεθνείς Οργανισμοί:** Πρόκειται για οντότητες με νομική προσωπικότητα που ιδρύονται με συνθήκη μεταξύ κρατών για την εξυπηρέτηση ποικίλων σκοπών που καθορίζονται στην ιδρυτική τους συνθήκη, έχουν μονιμότητα και ενεργούν μέσω οργάνων χωριστών από τα όργανα των ιδρυτικών τους κρατών. Αποτελούν παράγωγα υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου.
- ❑ **Το Άτομο:** Τα άτομα θεωρούνται σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου, είτε ως υπαγόμενα στις υποχρεώσεις του (π.χ. ICC-01/04-01/06 The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo) είτε ως έχοντα την ενεργητική νομιμοποίηση να επικαλούνται άμεσα τους κανόνες του (π.χ. ECtHR 15318/89 Loizidou v. Turkey).

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

5

ΔΕΕ 26/62 Van Gend en Loos: «Ο στόχος της Συνθήκης ΕΟΚ, που είναι η θέσπιση μιας κοινής αγοράς, η λειτουργία της οποίας αφορά άμεσα τους πολίτες της Κοινότητας, συνεπάγεται ότι **η Συνθήκη αυτή αποτελεί κάτι περισσότερο από μια συμφωνία που δημιουργεί μόνο αμοιβαίες υποχρεώσεις μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών.** Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το προοίμιο της Συνθήκης, το οποίο αφορά εκτός από τις κυβερνήσεις και τους λαούς, κατά τρόπο δε πιο συγκεκριμένο με τη δημιουργία οργάνων στα οποία έχουν παρασχεθεί κυριαρχικά δικαιώματα, η άσκηση των οποίων επηρεάζει τόσο τα κράτη μέλη όσο και τους πολίτες τους... Από τις προηγούμενες σκέψεις πρέπει να συναχθεί ότι **η Κοινότητα αποτελεί νέα έννομη τάξη διεθνούς δικαίου,** υπέρ της οποίας τα κράτη περιόρισαν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα, σε περιορισμένους έστω τομείς, και της οποίας υποκείμενα είναι όχι μόνο τα κράτη μέλη, αλλά επίσης και οι υπήκοοι τους. Επομένως, όπως το κοινοτικό δίκαιο, που είναι ανεξάρτητο από τη νομοθεσία των κρατών μελών, δημιουργεί υποχρεώσεις στους ιδιώτες, πρέπει επίσης να γεννά και δικαιώματα υπέρ αυτών. Τα δικαιώματα αυτά γεννώνται όχι μόνο όταν τούτο προβλέπεται ρητά στη Συνθήκη, αλλά επίσης λόγω σαφών υποχρεώσεων που επιβάλλει η Συνθήκη τόσο στους ιδιώτες όσο και στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα... Από τις προηγούμενες σκέψεις προκύπτει ότι, κατά το πνεύμα, την οικονομία και το γράμμα της Συνθήκης, το άρθρο 12 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παράγει άμεσα αποτελέσματα και γενικά προσωπικά δικαιώματα, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν τα εθνικά δικαστήρια.

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

6

- ❑ **ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ (ΑΡΘΡΟ 27):** Ένα συμβαλλόμενο σε μια Διεθνή Συνθήκη κράτος δεν μπορεί να επικαλεστεί τις διατάξεις της εθνικής του εννόμου τάξεως για τη μη τήρηση της συνθήκης. Η ως άνω ρύθμιση αφορά το σύνολο των εσωτερικών κανόνων, συμπεριλαμβανομένων και των συνταγματικών.
- ❑ **ΔΔΧ LaGrand (Germany v. U.S.A.):**
 - ❑ Δύο Γερμανοί πολίτες καταδικάστηκαν και εκτελέστηκαν στην Πολιτεία της Αριζόνας χωρίς να τύχουν της προβλεπόμενης αρωγής των γερμανικών προξενικών αρχών.
 - ❑ Οι ΗΠΑ ισχυρίστηκαν ότι βάσει συνταγματικών ρυθμίσεων ήταν αδύνατον στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση να επέμβει και να επιβάλει στην Πολιτεία της Αριζόνας την τήρηση της σχετικής διεθνούς υποχρέωσης.
 - ❑ Το Διεθνές Δικαστήριο έκρινε ότι οι εσωτερικές ρυθμίσεις κάθε κράτους δεν μπορούν να περιορίσουν τα δικαιώματα άμυνας που αναγνωρίζονται στους κατηγορουμένους βάσει του Διεθνούς Δικαίου.

ΙΕΡΑΡΧΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

7

- **Το Σύνταγμα (άρθρο 2 παρ. 2):** «*Η Ελλάδα, ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη των φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών*».
- **Το Σύνταγμα (άρθρο 28 παρ. 1):** «*Οι γενικά παραδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας*».
- Σύγκρουση μεταξύ Διεθνούς Δικαίου και κοινού νόμου.
- Σύγκρουση μεταξύ Διεθνούς Δικαίου και Συντάγματος.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ-ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

8

- ❑ Οι Διεθνείς Συνθήκες στις οποίες συμμετέχει ως συμβαλλόμενο μέρος (και) η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ενωσιακής εννόμου τάξεως.
- ❑ Οι κανόνες τους είναι συνεπώς νομικώς υποχρεωτικοί τόσο για τα κράτη μέλη και τα εθνικά τους όργανα, όσο και για τα ενωσιακά όργανα (άρθρο 216 παρ. 2 ΣΛΕΕ).
- ❑ Δεν μπορούν επομένως τα ενωσιακά όργανα να νομοθετούν και να ενεργούν κατά παραβίαση των κανόνων αυτών των Διεθνών Συνθηκών.
- ❑ Δεν αναγνωρίζεται όμως υπεροχή των κανόνων αυτών και έναντι των πρωτογενών ενωσιακών κανόνων των Συνθηκών και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ C-402/05 P και C-415/05 P Yassin Abdullah Kadi).
- ❑ Τούτο παρά την αντίθετη επί του θέματος αυτού θέση του Διεθνούς Δικαίου (ΔΔΧ LaGrand).
- ❑ Άρθρο 218 παρ. 11 ΣΛΕΕ: *«Ένα κράτος μέλος, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να γνωμοδοτήσει εάν η σχεδιαζόμενη [διεθνής] συμφωνία είναι συμβατή με τις Συνθήκες. Εάν η γνώμη του Δικαστηρίου είναι αρνητική, η σχεδιαζόμενη [διεθνής] συμφωνία μπορεί να τεθεί σε ισχύ μόνο εφόσον τροποποιηθεί, ή εάν αναθεωρηθούν οι Συνθήκες».*

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ-ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής 19.07.2018, COM (2018) 547: Η απόφαση *Achmea* παρουσιάζει επίσης συνάφεια για τον μηχανισμό διαιτησίας μεταξύ επενδυτών και κρατών που συστάθηκε στο άρθρο 26 της συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας όσον αφορά τις ενδοενωσιακές σχέσεις. Η εν λόγω διάταξη, ερμηνευόμενη ορθά, δεν προβλέπει ρήτρα διαιτησίας μεταξύ επενδυτών και κρατών η οποία να εφαρμόζεται μεταξύ επενδυτών από ένα κράτος μέλος της ΕΕ και ένα άλλο κράτος μέλος της ΕΕ. **Δεδομένης της υπεροχής του ενωσιακού δικαίου, η εν λόγω ρήτρα, εφόσον ερμηνευτεί ως ισχύουσα εντός της ΕΕ, είναι ασύμβατη με το πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ και, ως εκ τούτου, δεν εφαρμόζεται.** Πράγματι, το σκεπτικό του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Achmea* ισχύει εξίσου και σε ό,τι αφορά την ενδοενωσιακή εφαρμογή μιας τέτοιας ρήτρας, η οποία, όπως και οι ρήτρες των ενδοενωσιακών ΔΕΣ, παρέχει τη δυνατότητα υποβολής των εν λόγω διαφορών σε φορέα που δεν ανήκει στο δικαστικό σύστημα της ΕΕ. Το γεγονός ότι η ΕΕ είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης για τον Χάρτη Ενέργειας δεν επηρεάζει το ακόλουθο συμπέρασμα: η συμμετοχή της ΕΕ στην εν λόγω Συνθήκη έχει δημιουργήσει δικαιώματα και υποχρεώσεις μόνο μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών και δεν έχει επηρεάσει τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

10

- **Καταστατικό Διεθνούς Δικαστηρίου Χάγης (Άρθρο 38):** «*Το Δικαστήριο... θα εφαρμόζει:*
 - α. τις διεθνείς συμβάσεις, γενικές ή ειδικές, που θέτουν κανόνες οι οποίοι αναγνωρίζονται ρητά από τα αντίδικα κράτη,
 - β. το διεθνές εθιμικό δίκαιο, ως απόδειξη γενικής πρακτικής που γίνεται δεκτή ως κανόνας δικαίου ·
 - γ. τις γενικές αρχές του δικαίου που αναγνωρίζονται από τα πολιτισμένα έθνη,
 - δ. με την επιφύλαξη όσων προβλέπουν οι διατάξεις του Άρθρου 59, τις δικαστικές αποφάσεις και τα διδάγματα των πιο αναγνωρισμένων δημοσιολόγων των διάφορων εθνών, ως βοηθητικά μέσα για τον καθορισμό των κανόνων δικαίου».

ΟΙ ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

11

- **Κύριες (Πρωτογενείς) πηγές:** Είναι εκείνες από τις οποίες προκύπτει πρωτότυπη παραγωγή κανόνων Διεθνούς Δικαίου. Είναι οι ακόλουθες:
 - ▣ Το Διεθνές Έθιμο.
 - ▣ Οι Διεθνείς Συνθήκες.
 - ▣ Οι Γενικές Αρχές Δικαίου, οι οποίες ωστόσο τυγχάνουν εφαρμογής κυρίως για να καλύψουν κενά ρύθμισης στους εφαρμοστέους εθιμικούς και συμβατικούς κανόνες και εφόσον βέβαια είναι τέτοιας φύσεως που μπορούν να εφαρμοστούν στις σχέσεις μεταξύ κρατών.
- **Επικουρικές (Δευτερογενείς) πηγές:** Είναι εκείνες που αποδεικνύουν και επιβεβαιώνουν την ύπαρξη και το περιεχόμενο μιας κύριας πηγής. Είναι οι ακόλουθες:
 - ▣ Η Διεθνής Νομολογία.
 - ▣ Οι Πράξεις Διεθνών Οργανισμών.
 - ▣ Η Επιστήμη Διεθνούς Δικαίου.

ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

12

- Το έθιμο και οι συνθήκες είναι καταρχήν ισότιμες πηγές από ιεραρχικής απόψεως, επομένως τυχόν συγκρούσεις μεταξύ τους επιλύονται συνήθως βάσει των αρχών της χρονικής αλληλουχίας και της ειδικότητας των κανόνων.
- Ωστόσο, φαίνεται να αναγνωρίζεται ατύπως μεγαλύτερη σπουδαιότητα στις συνθήκες βάσει της σειράς αναφοράς τους στον κατάλογο των πηγών του Διεθνούς Δικαίου στο Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου.
- Ιδιαίτερη είναι η θέση των κανόνων του αναγκαστικού Διεθνούς Δικαίου, που υπερέχουν όλων των υπολοίπων.
- Πρόκειται για κανόνες που είναι αποδεκτοί και αναγνωρισμένοι από την κοινότητα των κρατών ως κανόνες μη επιδεχόμενοι παρεκκλίσεων και εξαιρέσεων και οι οποίοι μπορούν να τροποποιηθούν μόνον από άλλον κανόνα που έχει επίσης αναγκαστικό χαρακτήρα.
- Έχουν γενική εφαρμογή και γεννούν επομένως υποχρεώσεις που ισχύουν έναντι όλων.
- Κανόνες αναγκαστικού Διεθνούς Δικαίου υπάρχουν τόσο στο συμβατικό όσο στο εθιμικό Διεθνές Δίκαιο.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

13

- Άρθρο 53 Σύμβασης Βιέννης 1969 → Είναι άκυρη κάθε Συνθήκη που κατά την στιγμή που συνάπτεται βρίσκεται σε σύγκρουση με έναν αναγκαστικό κανόνα του Διεθνούς Δικαίου.
- Άρθρο 64 Σύμβασης Βιέννης 1969 → Αν γεννηθεί ένας καινούριος αναγκαστικός κανόνας του Διεθνούς Δικαίου, κάθε προϋφιστάμενη Συνθήκη που βρίσκεται σε σύγκρουση με αυτόν καθίσταται άκυρη και λήγει η ισχύς της.
- **ΔΔΧ Barcelona Traction Light and Power Company Ltd:**
 - Υπάρχουν ορισμένες υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη έναντι του συνόλου των άλλων κρατών, μη επιδεχόμενες αποκλίσεων.
 - Κάθε κράτος έχει έννομο συμφέρον να αξιώσει τον σεβασμό και την προστασία τους.
 - Παραδείγματα τέτοιων κανόνων αποτελούν εκείνοι που απαγορεύουν την άσκηση ένοπλης βίας κατά κρατών αλλά επιτρέπουν τη νόμιμη άμυνα, καθώς και εκείνοι που σχετίζονται με την προστασία των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων συμπεριλαμβανομένων και αυτών που απαγορεύουν τη δουλεία και τις φυλετικές διακρίσεις.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

14

- Το Διεθνές Έθιμο είναι απόδειξη γενικής πρακτικής που γίνεται δεκτή ως κανόνας Δικαίου. Για να υπάρξει Διεθνές Έθιμο, απαιτείται επομένως σωρευτικά:
 - ▣ Μια σταθερή και ομοιόμορφη πρακτική (συνήθως αλλά όχι απαραίτητως μακροχρόνια) που ακολουθείται από τα κράτη. Το έναυσμα της ανάδυσης εθίμου μπορεί να είναι η πρακτική ακόμα και ενός μόνο κράτους, αν υιοθετηθεί μετέπειτα και από άλλα κράτη. Η πρακτική αυτή μπορεί να συνίσταται είτε σε θετική ενέργεια, είτε σε αποχή από κάποια ενέργεια.
 - ▣ Η πεποίθηση των εμπλεκόμενων κρατών ότι η πρακτική αυτή ακολουθείται λόγω συμμόρφωσης σε κάποια νομική υποχρέωση.
- ΔΧΧ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua → ύπαρξη εθιμικού κανόνα περί απαγορεύσεως απειλής και χρήσεως βίας.
- ΔΧΧ Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons → απουσία εθιμικού κανόνα περί απαγορεύσεως απειλής ή χρήσεως πυρηνικών όπλων

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

15

- ❑ Δεν απαιτείται για τον σχηματισμό εθίμου ομοφωνία, αλλά αρκεί ότι η ύπαρξη αυτού να γίνεται αποδεκτή από τη μεγάλη πλειονότητα των κρατών των οποίων τα συμφέροντα θίγονται ειδικά από το περιεχόμενο του εθιμικού κανόνα.
- ❑ Από τη στιγμή που σχηματιστεί ένας γενικός εθιμικός κανόνας, αυτός ισχύει επομένως για όλα τα κράτη ανεξαρτήτως αν κάποια τυχόν από αυτά εκφράζουν μεταγενεστέρως αντιρρήσεις.
- ❑ Μπορεί ωστόσο ένα κράτος να αποφύγει την αντιταξιμότητα έναντι αυτού ενός εθιμικού κανόνα, εάν κατά την πορεία αποκρυστάλλωσης αυτού ως εθίμου αντιτασσόταν ρητώς και με συνέπεια στην αναγνώριση της συγκεκριμένης πρακτικής ως εθίμου. Πρόκειται για τη θεωρία του επίμονου αντιρρησία (ΔΔΧ Υπόθεση Αλιείας Μ. Βρετανία-Νορβηγία).
- ❑ Δεν μπορεί ωστόσο να γίνει επίκληση της θεωρίας του επίμονου αντιρρησία, όταν πρόκειται για εθιμικό κανόνα αναγκαστικού χαρακτήρα (jus cogens).
- ❑ Ιεραρχική σχέση εθιμικού και συμβατικού Διεθνούς Δικαίου:
 - ❑ Οι εθιμικοί και οι συμβατικοί κανόνες έχουν την ίδια τυπική ισχύ → Νεότερος αντίθετος συμβατικός κανόνας καταργεί τον προγενέστερο εθιμικό και αντιστρόφως.
 - ❑ Εκτός αν ο προηγούμενος κανόνας είναι κανόνας αναγκαστικού χαρακτήρα (jus cogens).

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

16

□ ΔΔΧ Υπόθεση Αλιείας Μ. Βρετανία-Νορβηγία:

- Το θέμα αφορούσε τη νομιμότητα της χρήσεως από τη Νορβηγία ευθείων γραμμών βάσης για τη μέτρηση των θαλασσιών ζωνών της, λόγω της γεωγραφικής ιδιομορφίας των ακτών της.
- Αυτό είχε ως συνέπεια να περικλείονται εντός των γραμμών αυτών ολόκληροι κόλποι και να επεκτείνεται το σημείο από το οποίο αρχίζει να γίνεται η μέτρηση των θαλάσσιων ζωνών.
- Το Ηνωμένο Βασίλειο προσέφυγε κατά αυτής της μεθόδου, με τον ισχυρισμό ότι συνιστούσε παραβίαση εθιμικού κανόνα που προέβλεπε ότι το μήκος των γραμμών βάσεως που χαράσσονται κατά μήκος των κόλπων πρέπει να μην υπερβαίνει τα 10 ναυτικά μίλια.
- Κρίθηκε ωστόσο ότι ενώ κάποια κράτη είχαν πράγματι υιοθετήσει ένα τέτοιο όριο, ορισμένα άλλα είχαν εφαρμόσει άλλα όρια.
- Δεν αποδεικνυόταν επομένως η ύπαρξη ενός τέτοιου εθιμικού κανόνα.
- Επισημάνθηκε όμως ότι και αν υπήρχε ένας τέτοιος κανόνας, θα ήταν πάντως αδύνατο να αντιταχθεί κατά της Νορβηγίας γιατί η χώρα αυτή αντιτασσόταν σε κάθε ευκαιρία σε κάθε προσπάθεια εφαρμογής του όσον αφορά τις ακτές της.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

17

□ Αυτοτέλεια εθιμικών και συμβατικών κανόνων:

- Σε περίπτωση που ένας εθιμικός κανόνας κωδικοποιηθεί σε συνθήκη, εξακολουθεί να ισχύει ως έθιμο απέναντι σε κράτη μη συμμετέχοντα στη συγκεκριμένη συνθήκη. Για παράδειγμα, η ενσωμάτωση στο άρθρο 51 του Χάρτη ΗΕ του εθιμικού κανόνα περί της νόμιμης άμυνας των κρατών. Επίσης, η αποκρυστάλλωση στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας εθίμου για τις αρχές οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας.
- Συνεπώς, για τα συμβαλλόμενα μέρη ισχύει η συνθήκη όσον αφορά τις μεταξύ τους σχέσεις και ο εθιμικός κανόνας όσον αφορά τις σχέσεις τους με μη συμβαλλόμενα μέρη.
- Για τις σχέσεις μεταξύ των μη συμβαλλομένων μερών, ισχύει μόνο ο εθιμικός κανόνας.

□ ΔΧΧ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua:

- Η Νικαράγουα είχε προσφύγει στο ΔΔΧ κατά των Η.Π.Α. θεωρώντας ότι παραβίαζαν την αρχή της μη απειλής και χρήσεως βίας ενισχύοντας αντικαθεστωτικούς αντάρτες.
- Οι Η.Π.Α. ισχυρίστηκαν ότι το ΔΔΧ στερούταν της αρμοδιότητας να κρίνει την υπόθεση στη βάση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που απαγορεύει την απειλή και τη χρήση βίας στις σχέσεις μεταξύ των κρατών.
- Το ΔΧΧ εξέτασε ωστόσο την υπόθεση στη βάση ύπαρξης Διεθνούς Εθίμου που απαγορεύει την απειλή και τη χρήση βίας στις σχέσεις μεταξύ των κρατών.

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΘΙΜΟ

18

- **Συμβολή συνθήκης στην γέννηση εθίμου:**
 - Υπάρχει περίπτωση η αποκρυστάλλωση ενός κανόνα σε μια πολυμερή συνθήκη να του προσδώσει στην πορεία και εθιμικό χαρακτήρα.
 - Σε αυτήν την περίπτωση, ισχύει και απέναντι στα μη συμμετέχοντα στη συνθήκη κράτη.
- **Συμβολή Διεθνών Οργανισμών στη γέννηση εθίμου:**
 - Αποτύπωση της πρακτικής των συμμετεχόντων στους οργανισμούς κρατών μελών.
 - Η ιδιαίτερη σημασία των Ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.
 - **ΔΧΧ Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua:** Η ύπαρξη εθιμικού κανόνα στηρίχθηκε και στην ύπαρξη σχετικών ψηφισμάτων της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.
 - **ΔΧΧ Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons:** Η απουσία εθιμικού κανόνα που να απαγορεύει την απειλή και τη χρήση πυρηνικών όπλων σε εξαιρετικές συνθήκες αυτοάμυνας στηρίχθηκε μεταξύ άλλων και στο γεγονός ότι υπήρχε αμφιγνωμία στα σχετικά ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, κυρίως από την πλευρά των κρατών που έχουν πυρηνικά όπλα.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

19

- **Διεθνής Συνθήκη:** Γραπτή συμφωνία η οποία συνομολογείται μεταξύ κρατών / μεταξύ κρατών και Διεθνών Οργανισμών / μεταξύ Διεθνών Οργανισμών με σκοπό την παραγωγή εννόμων αποτελεσμάτων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και η οποία ανεξαρτήτως της χρησιμοποιούμενης ορολογίας της ρυθμίζεται από το Διεθνές Δίκαιο (ΔΔΧ Σομαλία κατά Κένυας).
- Ο έγγραφος τύπος μπορεί να έχει και την μορφή κοινού ανακοινωθέντος, ακόμα των πρακτικών μιας συνάντησης εκπροσώπων κρατών (ΔΔΧ Κατάρ κατά Μπαχρέιν). Σε κάποιες εξαιρετικές περιπτώσεις, και προφορικά συναπτόμενες συμφωνίες μπορούν να θεωρηθούν παράγουσες έννομα αποτελέσματα (ΔΔΧ Βολιβία κατά Χιλής).
- **ΔΔΔΔ Legal Status of Eastern Greenland:**
 - Η Δανία συμφώνησε να μην προβάλει αντιρρήσεις σε κάποιο μελλοντικό αίτημα της Νορβηγίας να της αναγνωριστεί η κυριαρχία στο νησί Σπίτσμπεργκερ υπό τον όρο ότι και η Νορβηγία δεν θα αντιδρούσε σε αντίστοιχο αίτημα της Δανίας να επεκτείνει την κυριαρχία της σε όλη τη Γροιλανδία.
 - Σε απάντηση, ο Νορβηγός Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε ότι η Νορβηγία δε θα έθετε εμπόδια στην πρόθεση της Δανίας να επεκτείνει την κυριαρχία της στο σύνολο της Γροιλανδίας.
 - Το ΔΔΔΔ θεώρησε ότι με τη δήλωση αυτή η Νορβηγία είχε δεσμευτεί επί του θέματος έναντι της Δανίας.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

20

□ ΔΔΧ Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Αιγαίου:

- Στις 31 Μαΐου 1975, ο τότε Πρωθυπουργός της Ελλάδας Κωνσταντίνος Καραμανλής και ο τότε Πρόεδρος της Τουρκίας Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ προχώρησαν στην έκδοση Κοινού Ανακοινωθέντος.
- Με αυτό ανακοίνωσαν την κοινή τους απόφαση να προσφύγουν στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για την ειρηνική επίλυση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου.
- Η Ελλάδα προσέφυγε αργότερα μονομερώς στο ΔΔΧ για το θέμα και επικαλέστηκε το παραπάνω κοινό ανακοινωθέν, ισχυριζόμενη ότι από αυτό απέρρεαν νομικές υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων κρατών.
- Το ΔΔΧ σημείωσε ότι ένα κοινό ανακοινωθέν μπορεί να συνιστά Διεθνή Συνθήκη, αν αυτό προκύπτει από τη φύση και το περιεχόμενο του καθώς και από τις προθέσεις των μερών και τις περιστάσεις υπό τις οποίες εκδόθηκε.
- Έκρινε ωστόσο τελικά ότι στερούταν αρμοδιότητας να εξετάσει την υπόθεση, θεωρώντας ότι το συγκεκριμένο κοινό ανακοινωθέν ουδόλως συνιστούσε σύναψη συνυποσχετικού για την παραπομπή της υπόθεσης σε αυτό.

□ Διμερείς και Πολυμερείς Συνθήκες.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ

21

- Η σύναψη των συνθηκών γίνεται από κατάλληλα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα, βάσει επίδειξης σχετικού πληρεξουσίου.
- Λόγω της θέσης τους, συγκεκριμένα πρόσωπα θεωρούνται εκπρόσωποι του κράτους τους χωρίς την ανάγκη να επιδείξουν σχετική πληρεξουσιότητα. Τα πρόσωπα αυτά είναι:
 - ▣ Οι Αρχηγοί Κρατών / Προέδροι Κυβερνήσεων / Υπουργοί Εξωτερικών: Μπορούν να πραγματοποιούν κάθε πράξη που αναφέρεται στη σύναψη της συνθήκης.
 - ▣ Αρχηγοί Διπλωματικών Αποστολών: Θεωρούνται ότι εκπροσωπούν το κράτος για την υιοθέτηση του κειμένου συνθήκης μεταξύ του διαπιστευόντος κράτους και του κράτους της διαπίστευσης.
 - ▣ Αντιπρόσωποι κρατών σε Διεθνή Συνδιάσκεψη / Διεθνή Οργανισμό: Θεωρούνται ότι εκπροσωπούν το κράτος για την υιοθέτηση του κειμένου συγκεκριμένης συνθήκης από τη Διεθνή Συνδιάσκεψη / τον Διεθνή Οργανισμό όπου είναι διαπιστευμένοι.
- Σε περίπτωση σύναψης συνθήκης από μη εξουσιοδοτημένο να αντιπροσωπεύει το κράτος του πρόσωπο, αυτή είναι άνευ εννόμου αποτελέσματος για το κράτος αυτό εκτός αν μεταγενέστερα την επιβεβαιώσει.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΥΠΟΓΡΑΦΗ

22

- ❑ Το κείμενο της συνθήκης καθίσταται αυθεντικό και οριστικό με την υπογραφή του από τους αντιπροσώπους των συμμετεχόντων μερών, εκτός αν η συνθήκη προβλέπει άλλον τρόπο οριστικοποίησης και αυθεντικοποίησης του κειμένου της.
- ❑ Δεν συνεπάγεται ωστόσο η υπογραφή και την αυτόματη υπόσχεση του κράτους να δεσμευτεί από το κείμενο της συνθήκης, εκτός αν αυτό προκύπτει από την ίδια την συνθήκη / συνάγεται από τη βούληση των συμβαλλομένων μερών.
- ❑ Η υπογραφή μπορεί να είναι και προσωρινή, υπό την επιφύλαξη της επιβεβαίωσης από την κυβέρνηση του συμβαλλόμενου κράτους.
- ❑ Από την υπογραφή όμως της συνθήκης υποχρεούνται οι συμβαλλόμενοι να απέχουν για εύλογο χρόνο από πράξεις που θα την αποστερούσαν από το αντικείμενο και τον σκοπό της.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ

23

- Η επικύρωση (αποδοχή/έγκριση) αποτελεί τον κύριο τρόπο με τον οποίον εκφράζεται η συναίνεση του συμβαλλόμενου μέρους να δεσμευτεί διεθνώς από την υπογραφείσα συνθήκη.
- Γίνεται από όργανο της εκτελεστικής εξουσίας του συμβαλλόμενου κράτους.
- Επικύρωση απαιτείται όταν αυτό προβλέπεται ρητά από την ίδια τη συνθήκη / προκύπτει από τη βούληση των συμβαλλομένων μερών.
- Συνήθως προηγείται μια πράξη εσωτερικής επικύρωσης, με τρόπο και από όργανο που προσδιορίζονται από τους εσωτερικούς συνταγματικούς κανόνες του κάθε κράτους.
- Ακολουθείται συνήθως ως προς την εσωτερική επικύρωση το μικτό σύστημα, κατά το οποίο η νομοθετική εξουσία παρέχει την εξουσιοδότηση στην εκτελεστική εξουσία να προχωρήσει στην τελική επικύρωση.
- Μετά την ολοκλήρωση της επικύρωσης, αυτή εκφράζεται σε ένα έγγραφο (όργανο επικυρώσεως). Τα έγγραφα αυτά είτε ανταλλάσσονται μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, είτε κατατίθενται σε κάποιον θεματοφύλακα.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ

24

- ❑ Δεν απαιτούν ωστόσο επικύρωση οι λεγόμενες συμφωνίες απλοποιημένης μορφής.
- ❑ Αυτές αποτελούν ως προς τα έννομα αποτελέσματα τους κανονικές συνθήκες, οι οποίες ωστόσο συνάπτονται με πιο συνοπτικό τρόπο.
- ❑ Υπογράφονται από καταλλήλως εξουσιοδοτημένο κρατικό εκπρόσωπο, που είναι συνήθως ο Υπουργός Εξωτερικών του κράτους.
- ❑ Δεν απαιτούν εσωτερική επικύρωση από το κοινοβούλιο, ούτε επικύρωση από όργανο της εκτελεστικής εξουσίας.
- ❑ Ολοκληρώνονται επομένως και παράγουν έννομα αποτελέσματα από την υπογραφή τους.
- ❑ Δεν έχουν ωστόσο στη χώρα μας υπερνομοθετική ισχύ από συνταγματικής απόψεως λόγω της μη επικύρωσης τους με τυπικό νόμο.
- ❑ Έχουν συνήθως ως αντικείμενο τη ρύθμιση τεχνικών και στρατιωτικών θεμάτων, καθώς και τη ρύθμιση των λεπτομερειών εφαρμογής προηγούμενων συνθηκών.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ - ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ

25

- Δεν υποχρεούται ένα συμβαλλόμενο μέρος να επικυρώσει τη συνθήκη που έχει υπογράψει, όταν προβλέπεται επικύρωση ως όρος εφαρμογής της συνθήκης.
- Πολλές φορές, μεσολαβεί σημαντικός χρόνος μεταξύ της υπογραφής μιας συνθήκης και της επικύρωσης αυτής από το συμβαλλόμενο κράτος. Κατά τον ενδιάμεσο αυτόν χρόνο, υπάρχει όμως υποχρέωση του κράτους να μην ενεργεί αντίθετα προς τον σκοπό και το αντικείμενο της υπογραφείσης συνθήκης.
- Υπάρχουν επίσης και πολλές περιπτώσεις που συμβαλλόμενο κράτος ουδέποτε επικύρωσε την συνθήκη που είχε υπογράψει.
- Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η μη επικύρωση από τις ΗΠΑ και τη Ρωσία της Σύμβασης της Ρώμης για το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο
- Η περίπτωση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος:
 - 29 Οκτωβρίου 2004: Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα υπογράφεται στη Ρώμη. Υποβάλλεται προς επικύρωση από τα κράτη μέλη.
 - 29 Μαΐου και 1 Ιουνίου 2005: Δημοψηφίσματα σε Γαλλία και Ολλανδία, με αρνητικό για την επικύρωση αποτέλεσμα.
 - Λόγω του γεγονότος αυτού το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα ουδέποτε τέθηκε σε ισχύ.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ

26

- Μια συνθήκη αρχίζει να ισχύει και να παράγει έννομα αποτελέσματα:
 - Κατά την ημερομηνία που η ίδια ορίζει.
 - Μπορεί να μην προβλέπεται ρητή ημερομηνία, αλλά να καθορίζεται ο τρόπος με τον οποίο αρχίζει η ισχύς της συνθήκης (για παράδειγμα από την στιγμή κατάθεσης ενός συγκεκριμένου αριθμού οργάνων επικυρώσεως προκειμένου για πολυμερείς συνθήκες).
 - Σε περίπτωση απουσίας τέτοιας πρόβλεψης, η συνθήκη ισχύει από την στιγμή που παρασχέθηκε από όλα τα συμβαλλόμενα μέρη η συναίνεση δέσμευσης από την συνθήκη.
- Πρωτοκόλληση στα ΗΕ: Θεωρείται κατά το άρθρο 102 Χάρτη ΗΕ ως απαραίτητος όρος για την επίκληση από τους συμβαλλόμενους μιας συναφθείσας συνθήκης. Δεν ακολουθείται όμως πάντα στην πράξη, ούτε μεταβάλλει την ουσία των συμφωνηθέντων.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

27

- Δεσμευτικότητα έναντι των συμβαλλομένων:
 - ▣ Η αρχή *pacta sunt servanda* (άρθρο 26 Σύμβασης Βιέννης): *«Κάθε συνθήκη που ισχύει δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη και πρέπει να τηρείται με καλή πίστη».*
 - ▣ Η αρχή της καλής πίστης υποχρεώνει τα συμβαλλόμενα μέρη να αντιμετωπίζουν τις τυχόν αμφισβητήσεις οι οποίες ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της συνθήκης προς την κατεύθυνση της αναζήτησης μιας κοινά αποδεκτής λύσης.
- Αποτελέσματα έναντι μη συμβαλλομένων:
 - ▣ Κατά κανόνα, μια συνθήκη δεν δημιουργεί δικαιώματα και υποχρεώσεις για μη συμβαλλόμενα μέρη χωρίς τη συναίνεση των τελευταίων (Δικαιώματα: Αρκεί και η τεκμαιρόμενη συναίνεση. Υποχρεώσεις: Η συναίνεση πρέπει να είναι απαραίτητως ρητή).
 - ▣ Ωστόσο, η ενσωμάτωση ενός κανόνα σε συνθήκη μπορεί στην πορεία να τον καταστήσει εθιμικό οπότε ισχύει και έναντι των μη συμβαλλόμενων μερών.
 - ▣ Το περιεχόμενο μιας συνθήκης ισχύει έναντι τρίτων κρατών και στην περίπτωση που κωδικοποιεί προϋφιστάμενο εθιμικό κανόνα.
 - ▣ Αποτελέσματα έναντι τρίτων κρατών συνεπάγονται εκ των πραγμάτων ορισμένες συνθήκες αντικειμενικού χαρακτήρα (για παράδειγμα όσες καθορίζουν τα σύνορα).

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ

Άρθρο 34 ΣτΒ: Συνθήκη δεν δημιουργεί ούτε υποχρεώσεις ούτε δικαιώματα για τρίτο Κράτος ή για τρίτο οργανισμό χωρίς τη συναίνεση του κράτους ή του οργανισμού αυτού.

Άρθρο 35 ΣτΒ: Δημιουργείται υποχρέωση για τρίτο Κράτος ή τρίτο οργανισμό από διάταξη συνθήκης, εάν τα μέρη στη συνθήκη αυτήν έχουν την πρόθεση να δημιουργήσουν υποχρέωση με τη διάταξη αυτήν και εάν το τρίτο κράτος ή ο τρίτος οργανισμός αποδεχθεί ρητά και εγγράφως την υποχρέωση αυτήν. Η αποδοχή από τρίτο οργανισμό τέτοιας υποχρέωσης διέπεται από τους κανόνες του οργανισμού αυτού.

Άρθρο 36 ΣτΒ

1. Δικαίωμα δημιουργείται για τρίτο Κράτος από διάταξη συνθήκης εάν τα μέρη στη συνθήκη αυτήν έχουν την πρόθεση με τη διάταξη αυτή να εκχωρήσουν το δικαίωμα αυτό είτε στο τρίτο Κράτος ή σε ομάδα κρατών στην οποία τούτο ανήκε, είτε σε όλα τα κράτη και εφ' όσον το τρίτο Κράτος συγκατατίθεται σ' αυτό. Η συναίνεση αυτή τεκμαίρεται εφ' όσον δεν υπάρχει αντίθετη ένδειξη, πλην αντιθέτου διατάξεως της συνθήκης.

2. Δικαίωμα δημιουργείται για τρίτο οργανισμό από διάταξη συνθήκης, εάν τα μέρη στη συνθήκη αυτή έχουν την πρόθεση, με τη διάταξη αυτή, να εκχωρήσουν το δικαίωμα αυτό είτε σε τρίτο οργανισμό ή σε ομάδα διεθνών οργανισμών, στην οποία αυτός ανήκει, είτε σε όλους τους οργανισμούς και εφ' όσον ο τρίτος οργανισμός συγκατατίθεται σ' αυτό. Η συναίνεση διέπεται από τους κανόνες του οργανισμού.

3. Κράτος ή διεθνής οργανισμός που ασκεί δικαίωμα κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 ή 2 έχει υποχρέωση να σέβεται, για την άσκηση του δικαιώματος αυτού, τους όρους που προβλέπονται στη συνθήκη ή που καθιερώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

29

- Επιφύλαξη είναι μια μονομερής δήλωση βουλήσεως που ένα συμβαλλόμενο μέρος εισάγει σε μία συνθήκη, προκειμένου να περιορίσει ως προς το ίδιο ορισμένα από τα σκοπούμενα έννομα αποτελέσματα των κανόνων της.
- Διατύπωση επιφύλαξης νοείται εκ των πραγμάτων μόνο στις πολυμερείς συνθήκες.
- Διατύπωση επιφυλάξεων απαγορεύεται:
 - Όταν το απαγορεύει η ίδια η συνθήκη, είτε γενικά είτε ως προς συγκεκριμένο ζήτημα (π.χ. ΕΣΔΑ, UNCLOS).
 - Όταν η επιφύλαξη είναι ασυμβίβαστη προς το αντικείμενο και τον σκοπό της συνθήκης (Γνωμοδότηση ΔΔΧ Σύμβαση Καταστολής Εγκλήματος Γενοκτονίας).
 - Όταν επιχειρείται να τεθεί για ρύθμιση αναγκαστικού χαρακτήρα, καθώς οι κανόνες αυτοί υποχρεώνουν από τη φύση τους τους πάντες χωρίς παρεκκλίσεις.
 - Όταν πρόκειται για επιφυλάξεις γενικού περιεχομένου, με τις οποίες επιχειρείται ιδίως να εφαρμοστεί η συνθήκη μόνο στον βαθμό που συνάδει με τους εσωτερικούς κανόνες του συμβαλλόμενου κράτους.
 - Μπορεί όμως η επιφύλαξη να αφορά συμβατική ρύθμιση που κωδικοποιεί προϋφιστάμενο εθιμικό κανόνα, εκτός αν είναι αναγκαστικού χαρακτήρα.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

30

- Η επιφύλαξη μπορεί να τεθεί είτε κατά την υπογραφή είτε κατά την επικύρωση της συνθήκης, όπως ασφαλώς επίσης και κατά την προσχώρηση στη συνθήκη ενός νέου συμβαλλομένου.
- Δεν μπορεί όμως συμβαλλόμενος να εισάγει επιφύλαξη μετά την επικύρωση από αυτόν μιας συνθήκης.
- Δεν απαιτείται αποδοχή της επιφύλαξης από τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη, όταν η συνθήκη ορίζει ρητά ότι επιτρέπονται οι επιφυλάξεις.
- Σε αντίθετη περίπτωση, για να ισχύσει η επιφύλαξη απέναντι στα συμβαλλόμενα μέρη πρέπει να γίνει αποδεκτή από αυτά.
- Η αποδοχή μπορεί να είναι και σιωπηρή, να προκύπτει επομένως από την μη έκφραση ρητών αντιρρήσεων εντός ενός έτους από τότε που εκφράστηκε η επιφύλαξη.
- Όταν εκφράζεται ρητή αντίθεση σε μια επιφύλαξη, μπορεί το κράτος που την εγείρει να εκφράσει την αντίθεση του με τη θέση σε ισχύ ολόκληρης της συνθήκης όσον αφορά τις σχέσεις αυτού με το επιφυλασσόμενο κράτος.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

31

- Δεν γεννάται στην περίπτωση αυτή καμία συμβατική σχέση μεταξύ του κράτους που θέτει την επιφύλαξη και εκείνου που εκφράζει την αντίθεση του σε αυτήν.
- Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις ρητής αντίθεσης σε επιφύλαξη, η αντίθεση αφορά το συγκεκριμένο μόνο θέμα χωρίς να επεκτείνεται στο υπόλοιπο περιεχόμενο της συνθήκης.
- Δεν γεννάται τότε συμβατική σχέση μεταξύ του κράτους που θέτει την επιφύλαξη και εκείνου που εκφράζει τη ρητή του αντίθεση μόνο για το συγκεκριμένο θέμα στο οποίο αφορά η επιφύλαξη. Αντίθετα, για όλη την υπόλοιπη συνθήκη γεννώνται κανονικά συμβατικές σχέσεις μεταξύ τους.
- Δημιουργείται επομένως συμβατική σχέση ως προς το συγκεκριμένο θέμα για το οποίο ετέθη η επιφύλαξη μόνο μεταξύ του επιφυλασσόμενου μέρους και εκείνων που αποδέχονται την επιφύλαξη και τροποποιούνται συνακολούθως για τις μεταξύ τους σχέσεις οι ρυθμίσεις της συνθήκης στις οποίες αφορά η επιφύλαξη κατά την έκταση που ορίζεται στην επιφύλαξη αυτή.
- Για το επιφυλασσόμενο μέρος ισχύει κανονικά ολόκληρη η υπόλοιπη συνθήκη που βρίσκεται εκτός του πεδίου της τεθείσας επιφύλαξης.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

32

- Η επιφύλαξη ουδεμία επιφέρει τροποποίηση ως προς το περιεχόμενο της συνθήκης για τα μη επιφυλασσόμενα μέρη, όσον αφορά τις μεταξύ τους σχέσεις.
- Μια επιφύλαξη μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, οπότε αναπροσαρμόζονται αναλόγως και οι συμβατικές σχέσεις με τους υπόλοιπους συμβαλλόμενους του κράτους που την είχε θέσει.
- Ομοίως μπορεί να ανακληθεί και η άρνηση ενός συμβαλλομένου σε τεθείσα επιφύλαξη.
- Η ανάκληση στις παραπάνω περιπτώσεις πρέπει να γίνεται γραπτώς.
- Ερμηνευτικές Δηλώσεις:
 - Συνιστούν γραπτή αποτύπωση του πώς ένα συμβαλλόμενο μέρος αντιλαμβάνεται τις υποχρεώσεις του στο πλαίσιο μιας ρύθμισης κάποιας συνθήκης και γενικώς επιτρέπονται χωρίς να απαιτείται ειδικότερη περί αυτού πρόβλεψη.
 - Ενίοτε ωστόσο, υποκρύπτουν επιφύλαξη και χρησιμοποιούνται για να παρακάμψουν τη ρητή απαγόρευση εισαγωγής επιφυλάξεων την οποία προβλέπουν ορισμένες συνθήκες.
 - Μια τέτοια συγκεκαλυμμένη επιφύλαξη είναι παράνομη και απαγορεύεται.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

- Ερμηνευτική Δήλωση Ελλάδος στην UNCLOS: «...Σε περιοχές όπου είναι διασπαρμένα πολυάριθμα νησιά τα οποία σχηματίζουν πληθώρα εναλλακτικών στενών, εξυπηρετούντων ουσιαστικώς μία και την αυτή οδό διεθνούς ναυσιπλοΐας, η Ελλάς αντιλαμβάνεται ότι το οικείο παράκτιο κράτος, έχει την ευθύνη όπως προσδιορίζει τον ή τους διαδρόμους εκείνους, μέσω των εναλλακτικών του των στενών για τον οποίον τα πλοία και τα αεροσκάφη τρίτων χωρών θα δύνανται να διακινούνται υπό καθεστώς πλου διέλευσης κατά τρόπο ώστε αφενός μεν να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις της Διεθνούς ναυσιπλοΐας και αεροπλοΐας μέσω της εν λόγω περιοχής, αφετέρου δε να πληρούνται οι ελάχιστες απαιτήσεις ασφάλειας τόσο των διερχόμενων πλοίων, όσο και του παράκτιου κράτους».
- Αντίδραση Τουρκίας: «...Η Ελλάδα επιχειρεί να δημιουργήσει μια χωριστή κατηγορία στενών, δηλαδή διασκορπισμένα νησιά που σχηματίζουν έναν μεγάλο αριθμό εναλλακτικών στενών ... Με τη δήλωσή της αυτή η Ελλάδα επιθυμεί να διατηρήσει την εξουσία να αποκλείει μερικά από τα στενά που συνδέουν το Αιγαίο με τη Μεσόγειο υπό το καθεστώς του πλου διέλευσης...».

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

34

- Διατύπωση επιφύλαξης από το συμβαλλόμενο μέρος Α σε συνθήκη που ούτε απαγορεύει, ούτε και επιτρέπει ρητώς τις επιφυλάξεις:
 - Δεσμεύεται το Α κανονικά για το σύνολο του εκτός της επιφύλαξης περιεχομένου της συνθήκης έναντι όλων ανεξαιρέτως των υπόλοιπων συμβαλλομένων μερών, εκτός αν κάποιο από αυτά ρητώς εκδηλώσει την αντίρρηση του ως προς την εφαρμογή του συνόλου της συνθήκης μεταξύ εκείνου και του επιφυλασσόμενου κράτους.
 - Για το θέμα στο οποίο αφορά η επιφύλαξη, το Α αναπτύσσει συμβατικές σχέσεις μόνο με τα συμβαλλόμενα μέρη που αποδέχονται την επιφύλαξη έστω και σιωπηρώς.
 - Δεν αναπτύσσει όμως το Α συμβατικές σχέσεις για τα θέματα της επιφύλαξης με τα συμβαλλόμενα μέρη που εκφράζουν ρητώς τις αντιρρήσεις τους.
 - Για τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη, ισχύει κανονικά για τις μεταξύ τους σχέσεις ολόκληρη η συνθήκη ασχέτως της θέσης που έλαβαν επί της επιφύλαξης του Α.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΕΠΙΦΥΛΑΞΕΙΣ

35

I have the honour to declare, on behalf of the Government of the Hellenic Republic, that I recognize as compulsory ipso facto and without special agreement, in relation to any other State accepting the same obligation, that is on condition of reciprocity, the jurisdiction of the International Court of Justice with respect to all legal disputes referred to in Article 36, paragraph 2, of the Statute of the Court, with the exception of:

a) any dispute relating to military activities and measures taken by the Hellenic Republic for the protection of its sovereignty and territorial integrity, for national defense purposes, as well as for the protection of its national security;

b) any dispute concerning State boundaries or sovereignty over the territory of the Hellenic Republic, including any dispute over the breadth and limits of its territorial sea and its airspace;

c) any dispute in respect of which any other party to the dispute has accepted the compulsory jurisdiction of the Court only in relation to or for the purpose of that dispute; or where the acceptance of the Court's compulsory jurisdiction on behalf of any other party to the dispute was deposited or ratified less than twelve months prior to the filing of the application bringing the dispute before the Court.

The Government of the Hellenic Republic may however submit before the Court any dispute, which is hereby exempted, through the negotiation of a special agreement (compromis).

The Government of the Hellenic Republic further reserves the right at any time, by means of a notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, and with effect as from the moment of such notification, to add to, amend or withdraw this Declaration.

Athens, 13 January 2015

(Signed) Evangelos Venizelos

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ

36

- ❑ Μια συνθήκη τροποποιείται με συμφωνία των συμβαλλομένων μερών της.
- ❑ Πρακτικά προβλήματα ανακύπτουν στις πολυμερείς συνθήκες, στις οποίες κάθε συμβαλλόμενος μπορεί να ζητήσει την τροποποίηση του περιεχομένου τους αλλά πρέπει και οι αντισυμβαλλόμενοι του να συμφωνούν για αυτό.
- ❑ Η τροποποίηση γίνεται με την πλειοψηφία που ορίζεται στην συνθήκη, η οποία μπορεί να είναι κατά περίπτωση αυξημένη και να απαιτείται μέχρι και ομοφωνία.
- ❑ Δεσμεύονται από την νέα συνθήκη μόνο τα μέρη που αποδέχονται τις τροποποιήσεις, ενώ για τα υπόλοιπα συνεχίζει να ισχύει η προγενέστερη συνθήκη.
- ❑ Μπορεί ωστόσο η συνθήκη να περιέχει ειδικότερες ρυθμίσεις, που να ορίζουν ότι η αναθεώρηση θα ισχύσει για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη της ακόμα και αν κάποια μειοψήφησαν.
- ❑ Αν όλα τα μέρη προσχωρήσουν στην τροποποιημένη συνθήκη, η προηγούμενη καταργείται και παύει να ισχύει.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ

37

- Η τροποποίηση των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1/2):
 - ▣ Υποβολή στο Συμβούλιο σχεδίου αναθεώρησης. Η υποβολή μπορεί να γίνει από την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οποιοδήποτε κράτος μέλος.
 - ▣ Το σχέδιο μπορεί να αφορά τόσο την αύξηση όσο και την μείωση των ενωσιακών αρμοδιοτήτων.
 - ▣ Διαβίβαση του σχεδίου από το Συμβούλιο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με ταυτόχρονη κοινοποίηση στα εθνικά κοινοβούλια.
 - ▣ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή.
 - ▣ Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συγκαλεί Συνέλευση, απαρτιζόμενη από εκπροσώπους των ενωσιακών οργάνων και των κυβερνήσεων και των κοινοβουλίων των κρατών μελών.
 - ▣ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει με απλή πλειοψηφία και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να μην συγκαλέσει Συνέλευση, εφόσον αυτό κρίνεται μη απαραίτητο ενόψει της έκτασης των προτεινόμενων τροποποιήσεων.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ

38

- Η τροποποίηση των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2/2):
 - Η Συνέλευση εξετάζει τα προτεινόμενα σχέδια αναθεώρησης και εκδίδει με συναίνεση σύσταση προς τη Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών.
 - Η Διάσκεψη των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών συγκαλείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου για να καθορισθούν με κοινή συμφωνία οι τροποποιήσεις που πρέπει να επέλθουν στις Συνθήκες.
 - Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ αφού επικυρωθούν από όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους συνταγματικούς τους κανόνες.
 - Εάν όμως μετά την παρέλευση δύο ετών από την υπογραφή της τροποποιητικής Συνθήκης τα τέσσερα πέμπτα των κρατών μελών έχουν επικυρώσει την νέα Συνθήκη και ορισμένα αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά την επικύρωση αυτή, το θέμα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
- Τροποποίηση Χάρτη ΗΕ: Απαιτείται απόφαση με αυξημένη πλειοψηφία 2/3 των ψήφων στη Γενική Συνέλευση και επικύρωση από το 2/3 των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων όλων των μονίμων κρατών μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

39

- Μια συνθήκη μπορεί να παύσει να ισχύει για ποικίλους λόγους, άλλοτε με συναινετική κατάργηση των κανόνων της και άλλοτε συνεπεία ενεργειών ορισμένων από τα συμβαλλόμενα μέρη της και επέλευσης εξωτερικών γεγονότων.
- Η παύση μπορεί να είναι κατά περίπτωση προσωρινή, οπότε πρόκειται για αναστολή ισχύος της συνθήκης.
- Οι κυριότεροι λόγοι παύσης ισχύος μιας συνθήκης είναι οι εξής:
 - Με κοινή συναίνεση των συμβαλλομένων, είτε με ρητή πρόβλεψη συγκεκριμένης ημερομηνίας λήξεως κατά την σύναψη της συνθήκης είτε με μεταγενέστερη συμφωνία των συμβαλλομένων να την τερματίσουν.
 - Με τη σύναψη νεότερης συνθήκης από τα συμβαλλόμενα μέρη που ρυθμίζει το ίδιο αντικείμενο.
 - Με μονομερή καταγγελία από κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη (νόμιμη ή παράνομη).
 - Λόγω ουσιώδους παραβίασης της συνθήκης από κάποιο συμβαλλόμενο μέρος της.
 - Λόγω αδυναμίας εκτέλεσης της συνθήκης εξαιτίας εξάλειψης του αντικειμένου της.
 - Λόγω θεμελιώδους αλλαγής των ισχυουσών κατά τη σύναψη περιστάσεων.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

40

□ Μονομερής καταγγελία συνθήκης:

- Καταγγελία επιτρέπεται, όταν προβλέπεται ρητά από την συνθήκη.
- Σε περίπτωση απουσίας σχετικής ρύθμισης, επιτρέπεται: α) όταν συνάγεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν την πρόθεση να επιτρέψουν την καταγγελία της και β) όταν το δικαίωμα καταγγελίας συνάγεται από την ίδια τη φύση της συνθήκης.
- Στις παραπάνω περιπτώσεις, πρόκειται για νόμιμη καταγγελία που επιφέρει είτε την πλήρη κατάργηση της συνθήκης είτε την απόσυρση απλά του καταγγέλλοντος μέρους στην περίπτωση που πρόκειται για πολυμερή συνθήκη.
- Καταγγελία που γίνεται χωρίς να συντρέχουν οι ανωτέρω νόμιμες προϋποθέσεις αντιμετωπίζεται ως παράνομη και συνεπάγεται την ευθύνη του καταγγέλλοντος μέρους.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

41

- Αποχώρηση κράτους μέλους από την Ευρωπαϊκή Ένωση (1/2):
 - Το κράτος μέλος λαμβάνει την απόφαση αποχώρησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τους αντίστοιχους συνταγματικούς του κανόνες.
 - Θα πρέπει στη συνέχεια το παραπάνω κράτος μέλος να γνωστοποιήσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ότι προτίθεται να αποχωρήσει.
 - Υπό το πρίσμα των προσανατολισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Ένωση προβαίνει σε διαπραγματεύσεις και συνάπτει με το συγκεκριμένο κράτος συμφωνία που καθορίζει τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για την αποχώρηση του λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των μελλοντικών του σχέσεων με την Ένωση.
 - Η συμφωνία συνάπτεται στο όνομα της Ένωσης από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

42

- Αποχώρηση κράτους μέλους από την Ευρωπαϊκή Ένωση (2/2):
 - Το μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου που αντιπροσωπεύει το αποχωρούν κράτος μέλος δεν συμμετέχει ούτε στις συζητήσεις ούτε στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου που το αφορούν.
 - Οι Συνθήκες παύουν να ισχύουν στο αποχωρούν κράτος από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της συμφωνίας αποχώρησης, εκτός αν ορίζεται τυχόν μεταβατική περίοδος ισχύος στη συμφωνία.
 - Αν δεν υπάρχει συμφωνία αποχώρησης, η παύση ισχύος των Συνθηκών για το αποχωρούν κράτος επέρχεται αυτομάτως με την πάροδο διετίας μετά τη γνωστοποίηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της πρόθεσης αποχώρησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να παρατείνει την παραπάνω προθεσμία με ομοφωνία.
 - Αν το κράτος που αποχώρησε ζητήσει και πάλι να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ακολουθείται από την αρχή η διαδικασία εισόδου νέου κράτους μέλους.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

43

- **Ουσιώδης παραβίαση συνθήκης από συμβαλλόμενο μέρος της:**
 - Ουσιώδης παραβίαση συνθήκης υπάρχει στην περίπτωση: α) παράνομης καταγγελίας συνθήκης και β) παράβασης κανόνα που θεωρείται ουσιώδης για την επίτευξη του αντικειμένου και του σκοπού της συνθήκης.
 - Διμερείς συνθήκες: Ο θιγόμενος αντισυμβαλλόμενος μπορεί να επικαλεστεί την ουσιώδη παραβίαση ως λόγο λήξης / αναστολής της συνθήκης.
 - Πολυμερείς συνθήκες: Μπορεί να αποφασισθεί είτε ο τερματισμός / αναστολή της συνθήκης, είτε η μερική παύση / αναστολή της έναντι του παραβάτη. Μπορεί εναλλακτικά το συμβαλλόμενο μέρος που θίγεται ειδικά από την παραβίαση να αναστείλει την εφαρμογή της όσον αφορά τις σχέσεις του με τον παραβάτη.
- **ΔΧΧ Application of the Interim Accord of 13 September 1995:**
 - Η Ενδιάμεση Συμφωνία Ελλάδος και ΠΓΔΜ όριζε ότι η Ελλάδα δεν θα έφερνε αντίρρηση σε περίπτωση υποβολής από την ΠΓΔΜ αίτησης για την ένταξη της σε Διεθνή Οργανισμό υπό την προσωρινή ονομασία της.
 - Η Ελλάδα έθεσε βέτο στην είσοδο της ΠΔΓΜ στο ΝΑΤΟ υπό την προσωρινή της ονομασία.
 - Το ΔΔΧ αποφάσισε ότι η Ελλάδα είχε παραβιάσει με τη στάση της την Ενδιάμεση Συμφωνία.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΛΗΞΗ / ΑΝΑΣΤΟΛΗ

44

□ Θεμελιώδης αλλαγή των περιστάσεων (*rebus sic standibus*):

- Μπορεί να αποτελέσει λόγο λήξης της συνθήκης / αποχώρησης από αυτήν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ([ΔΔΧ Gabčíkovo-Nagymaros Project](#)).
- Θα πρέπει η μεταβολή να αφορά σε ρύθμιση που συνιστούσε ουσιώδη βάση της συναίνεσης των συμβαλλομένων να συνομολογήσουν τη συνθήκη.
- Πρέπει ταυτόχρονα να προκύπτει ότι η μεταβολή ήταν απρόοπτη και είχε ως συνέπεια την ριζική μεταβολή της έκτασης των υποχρεώσεων που απομένουν προς εκπλήρωση.
- Δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να γίνει επίκληση αυτού του λόγου προκειμένου για συνθήκες που καθορίζουν τα σύνορα (ΔΔΧ Υπόθεση Υφαλοκρηπίδας Αιγαίου).
- Δεν μπορεί επίσης να επικαλεστεί τον λόγο αυτόν ο αντισυμβαλλόμενος που ευθύνεται για την μεταβολή των περιστάσεων.

□ Υποθέσεις Αρμοδιότητας Αλιείας (Ηνωμένο Βασίλειο κατά Ισλανδίας):

- Η Ισλανδία επικαλέστηκε ότι η απρόβλεπτη μεταβολή της τεχνικής της αλιείας επέβαλλε την επέκταση της αποκλειστικής οικονομικής της ζώνης και ότι μια αλιευτική συνθήκη που είχε συνάψει με το Ηνωμένο Βασίλειο είχε παύσει επομένως να ισχύει.
- Το ΔΔΧ έκρινε όμως ότι η θεμελιώδης μεταβολή των περιστάσεων πρέπει να είναι τόσο έντονη, ώστε να μεταβάλλει ριζικά τα θεμέλια μιας συμβατικής σχέσεως.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ

45

- Βασικούς λόγους ακυρότητας συναφθείσης συνθήκης αποτελούν:
 - Η πασιφανής παραβίαση θεμελιώδους σημασίας εσωτερικού κανόνα ως προς την αρμοδιότητα συνομολόγησης της συνθήκης.
 - Η ύπαρξη ειδικού περιορισμού ως προς την αρμοδιότητα αντιπροσώπου να εκφράσει τη συναίνεση κράτους για τη συνομολόγηση συνθήκης, εφόσον όμως έχει κοινοποιηθεί εκ των προτέρων στα άλλα κράτη.
 - Η ύπαρξη ουσιώδους πλάνης ([ΔΔΧ Preah Vihear Temple](#)) / απάτης.
 - Ο χρηματισμός αντιπροσώπου συμβαλλόμενου μέρους.
 - Η απειλή χρήσης βίας και η άσκηση βίας κατά αντιπροσώπου συμβαλλόμενου μέρους, καθώς επίσης και κατά του ίδιου του συμβαλλόμενου μέρους. Αντίθετα με τους προηγούμενους λόγους ακυρότητας που είναι σχετικοί, πρόκειται για απόλυτο λόγο ακυρότητας καθώς προκύπτει από τον θεμελιώδη κανόνα της απαγόρευσης απειλής και χρήσης βίας μεταξύ των κρατών.
 - Η αντίθεση με υφιστάμενο / επιγενόμενο κανόνα αναγκαστικού χαρακτήρα (βλέπε σχετική ανάλυση στον οικείο χώρο). Πρόκειται για απόλυτο λόγο ακυρότητας.
- Σημειωτέον ότι για να προβληθούν οι ως άνω λόγοι ακύρωσης πρέπει να συντρέχουν κατά τον χρόνο συνομολόγησης της συνθήκης.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

46

□ Σύναψη Διεθνών Συνθηκών (άρθρο 36 Συντάγματος):

- ▣ Η εκπροσώπηση της χώρας και η αρμοδιότητα σύναψης μιας σειράς συνθηκών αναγνωρίζεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
- ▣ Πρόκειται ωστόσο για αρμοδιότητα που ανήκει στις ονομαστικές προεδρικές εξουσίες.
- ▣ Οι εξουσίες αυτές ασκούνται ουσιαστικά με ευθύνη της κυβέρνησης στο πλαίσιο της χάραξης της γενικής πολιτικής της χώρας.
- ▣ Για τον λόγο αυτό άλλωστε γίνεται ρητή αναφορά στο άρθρο αυτό στην τήρηση του θεσμού της προσυπογραφής από τον αρμόδιο υπουργό.
- ▣ Στην πράξη, η πρωτοβουλία σύναψης συνθήκης γίνεται από την Κυβέρνηση και η επικύρωση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με προσυπογραφή αρμόδιων υπουργών.
- ▣ Επιπλέον, απαιτείται η συγκατάθεση του κοινοβουλίου (κύρωση με τυπικό νόμο) για την ισχύ μίας σειράς συνθηκών:
 - Τις συνθήκες που αφορούν το εμπόριο και τη φορολογία.
 - Τις συνθήκες που αφορούν την οικονομική συνεργασία και τη συμμετοχή σε Διεθνείς Οργανισμούς και ενώσεις.
 - Τις συνθήκες που περιέχουν παραχωρήσεις, για τις οποίες σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές απαιτείται νόμος.
 - Τις συνθήκες που επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ – ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

47

□ Ενσωμάτωση Διεθνών Συνθηκών (άρθρο 28 Συντάγματος):

- Απαιτείται κύρωση από το κοινοβούλιο, με την ψήφιση τυπικού νόμου.
- Ωστόσο, το άρθρο 36 παρ. 2 Σ περιορίζει την υποχρέωση νομοθετικής κύρωσης σε ορισμένους μόνο τύπους συνθηκών.
- Επιπλέον, και στην χώρα μας ακολουθείται ευρέως η πρακτική σύναψης των λεγόμενων συμφωνιών απλοποιημένης μορφής που εξαιρούνται της υποχρεωτικής κύρωσης με νόμο.
- Δεδομένων των παραπάνω, σωστότερη φαίνεται μάλλον η θέση ότι κάθε συνθήκη ενσωματώνεται στην εθνική έννομο τάξη ανάλογα με την κατηγορία της αλλά έχει υπερνομοθετική ισχύ μόνο σε περίπτωση κύρωσης με τυπικό νόμο.
- Για την έγκριση απαιτείται η απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου, όταν πρόκειται για συνθήκη που εισάγει περιορισμούς στην εθνική κυριαρχία.
- Απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία τριών πέμπτων του συνόλου, όταν πρόκειται για συνθήκη που αναγνωρίζει σε όργανα Διεθνών Οργανισμών κυριαρχικές αρμοδιότητες που προβλέπονται από τις συνταγματικές ρυθμίσεις.
- Από την κύρωση της συνθήκης με τυπικό νόμο και τη θέση της σε ισχύ σύμφωνα με τους εκάστοτε όρους της, αυτή καθίσταται αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής εννόμου τάξεως και οι κανόνες της υπερισχύουν σε περίπτωση συγκρούσεως με τους κανόνες των κοινών νόμων.

ΜΟΝΟΜΕΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

48

- Πρόκειται για μονομερείς εκδηλώσεις βούλησης υποκειμένων του Διεθνούς Δικαίου (συνήθως κρατών), που παράγουν έννομα αποτελέσματα.
- Για να έχουν έννομες συνέπειες, πρέπει: α) να προέρχονται από κατάλληλα εξουσιοδοτημένη αρχή και β) να έχουν περιεχόμενο που να μαρτυρεί την πρόθεση παραγωγής εννόμων αποτελεσμάτων.
- Δηλώσεις από μη εξουσιοδοτημένα όργανα και πρόσωπα (έστω και μέλη θεσμικών οργάνων) στερούνται εννόμων συνεπειών.
- Συνεχώς αυξανόμενη σημασία αποκτούν οι μονομερείς πράξεις των Διεθνών Οργανισμών, κυρίως στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.
- **Ψήφισμα 377 (V) Uniting for Peace:**
 - Αφορούσε υπόθεση παραβίασης των συνόρων Βορείου και Νοτίου Κορέας.
 - Το Συμβούλιο Ασφαλείας ενήργησε άμεσα προσκαλώντας τα κράτη μέλη να βοηθήσουν τη Νότια Κορέα. Αδρανοποιήθηκε όμως, λόγω άσκησης βέτο από την Σοβιετική Ένωση.
 - Αποφάσισε τότε η Γενική Συνέλευση ότι μπορεί να συστήσει η ίδια τη λήψη συλλογικών μέτρων για την αποκατάσταση της ειρήνης και της ασφάλειας, στην περίπτωση που το αρμόδιο για το θέμα Συμβούλιο Ασφαλείας έχει αδρανοποιηθεί.
 - Όσα κράτη μέλη ανταποκριθούν στη σύσταση της Γενικής Συνέλευσης θεωρούνται ότι ενεργούν νόμιμα.